

& #

Evaluering: GRUNDLOVSFESTEN 2024

Kvalitativ evaluering af organiseringen og afholdelsen af grundlovsfester på landets skoler

Indhold

1	Indledning	s. 3
2	Hovedkonklusioner og anbefalinger	s. 9
3	Analyse	s. 13
4	Bilag: Skolernes organisering og fejring	S. 26

1

1

1

1

Indledning

Baggrund

GRUNDLOVSFESTEN er sat i verden for at øge fokus og kendskab til vores demokrati ved at udbrede en ny – eller puste nyt liv i en gammel – tradition om at fejre grundlovsdag. Målet for projektet er således at etablere en tradition for at holde en fest med børnene i centrum i forbindelse med grundlovsdag.

Til Nordea-fonden, der er hovedfinansierer af projektet, skriver GRUNDLOVSFESTEN mere konkret i deres ansøgning:

- Vi vil bidrage til at danne landets børn og unge til demokratiske medborgere, så de får større demokratisk selvtillid og konkrete, positive, festlige oplevelser med demokrati og fællesskab
- Vi vil bidrage til at styrke fokus på demokrati i grundskolen
- Vi vil gøre grundlovsdag til en festdag for og med børn og unge i Danmark, skabe mere sammenhold og udvikle en bevidsthed om det vi har til fælles

Det vil foreningen opnå ved at støtte op om lokale grundlovsfester på landets grundskoler, der først og fremmest støttes gennem inspirations- og undervisningsmaterialer samt et økonomisk tilskud på op til 4.000 kr. per skole.

Sideløbende med dette etablerer GRUNDLOVSFESTEN en række samarbejder med blandt andre BL, biblioteker og spejderbevægelsen samt statslige organisationer, herunder DR, Danmarks Domstole og Folketinget. Derudover samarbejder de i større eller mindre omfang med forskellige aktører fra skoleverdenen – herunder Skolelederforeningen, Ungdomsskoleforeningen, Danmarks Lærerforening, Københavns Professionshøjskole – Lærerruddannelsen, Danske Skoleelever, Friskoleforeningen og Efterskoleforeningen.

Projektets målsætninger for 2024

Projektet tager afsæt i en pilot fra 2023. Planen er, at projektet udbredes over de følgende fire år – altså, fra 2024 til 2027. I 2024 er der sat følgende kvantitative mål:

- 100 grundlovsfester
- 40.000 deltagende børn
- 20.000 børn bruger undervisningsmaterialet

Disse mål er alle nået til fulde med i alt 192 grundlovsfester og ca. 67.000 deltagere. Derudover har projektet en række målsætninger af mere kvalitativ karakter. Disse er overordnet:

1. At give børn lyst til demokratisk deltagelse og øge deres demokratiske selvtillid via gode oplevelser
2. At øge børn og unges viden og kendskab til demokratiet, Grundloven og deres egne rettigheder
3. At arbejde for en generel bevidsthed blandt befolkningen om vores fælles demokrati og samfund, og hvad det kræver af os alle sammen.

Nærværende evaluering af projektet handler af gode grunde om projektets første officielle år. Derudover vil fokus være på de to første kvalitative mål, da det tredje er en mere langsigtet bevidsthedsændring i den bredere befolkning.

I det følgende beskrives evalueringsdesignet mere detaljeret.

Evalueringens sigte

Kort sagt er målet med evalueringen at undersøge, hvorvidt GRUNDLOVSFESTENS projekt og aktiviteter bidrager til at skabe en festlig tradition med børn i centrum. Ønsket er, at festlighederne vil øge børnenes – og på sigt hele befolkningens – indsigt og engagement i det danske demokrati.

Projektet skal køre frem til 2027, og derfor vil evalueringen særligt have fokus på, hvorvidt og hvordan det kan skærpes og udvikles for i højere grad at nå dets mål i de kommende tre år.

Parallelt med festerne har foreningen bag udviklet undervisningsmateriale og arbejdet med udvikling af forskellige samarbejder. Disse dele vil vi ikke beskæftige os med i denne evaluering – den omhandler kun selve fejringen på skolerne.

Forandringsteori

Som led i evalueringen har vi udarbejdet en forandringsteori for skolefesterne på baggrund af projektets mål, kvalitative målsætninger og aktiviteter. En forandringsteori kan se ud på mange måder, men er groft sagt en teori for, hvordan et projekts aktiviteter skal lede frem til en ønsket forandring. Det betyder, at det ikke nødvendigvis er sådan, projektet ender med at se ud i praksis – det er netop det, en evaluering som denne skal interessere sig for. Hvad er gået som forventet og hvad er ikke? Hvorfor? Og hvad har det af betydning for GRUNDLOVSFESTENS mål med festerne på skolerne?

Skemaet med forandringsteorien skal læses fra venstre mod højre. Overordnet skal det derfor formidle følgende:

- GRUNDLOVSFESTEN iværksætter en række **aktiviteter og indsatser** forbindelse med grundlovsfejring på skolerne.
- Disse har en bestemt karakter og kvalitet (**forandringsskabende mekanismer**),
- så projektet opnår en række **kvalitative målsætninger** for elevernes og lærernes oplevelser med forløbet.
- Det vil, især over længere tid, bidrage til at imødekomme de mere langsigtede og abstrakte mål, der er udgangspunkt for hele projektet – vi kan kalde dem **formål**.

Med det udgangspunkt har vi som evaluator undersøgt aktiviteterne forandringsskabende mekanismer, hvorvidt de kvalitative målsætninger kan siges at være nået, og hvorvidt det ser ud til at tjene de mere overordnede formål. Det har vi gjort gennem kvalitativ empiriindsamling, som vil blive uddybet senere.

Grundlovsfestens forandringsteori

(kondenseret og skematiseret af Analyse & Tal)

Skoleaktiviteter og input fra GRUNDLOVSFESTEN	Forandringsskabende mekanismer	Kvalitative målsætninger	Formål
<p>Støtte op om lokale grundlovsfester, herunder et tilskud på op til 4.000 kr. per skole</p> <p>Online undervisningsmateriale og idékatalog</p> <p>Visuel identitet, der kan bruges i kommunikation og i skolernes aktiviteter</p> <p>Design og tryk af grundlove i miniatureformat</p> <p>Besøg på skolerne</p> <p><i>Derudover en række aktiviteter, som overlapper med skoleaktiviteterne, såsom udstillinger på biblioteker, rollespil i samarbejde med Danske Domstole og fester i boligforeninger</i></p>	<p>Festlighed der giver børnene glæde og lyst til at deltage</p> <p>Tradition gennem samlende aktiviteter (for eksempel fællessang, taler, hejsning af Dannebrog), som kan være et særkende for dagen</p> <p>Elevengelement, hvor eleverne oplever at kunne bidrage (demokratisk) og tage ejerskab om fejringen</p> <p>Aktualisering og perspektivering af Grundloven for at øge forståelsen af grundlaget for det danske demokrati</p>	<p>Eleverne oplever, at deres grundlovsfejring er</p> <ul style="list-style-type: none"> • sjov • ekstraordinær • festlig <p>Eleverne har</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bidraget til planlægningen og afholdelsen af arrangementet • Deltager aktivt i festlighederne <p>Elever har</p> <ul style="list-style-type: none"> • Øget kendskabet til Grundloven og det danske demokrati • Oplevet hvordan Grundloven er relevant at tale om i relation til aktuelle problemstillinger <p>Lærerne oplever, at</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grundloven er et meningsfuldt undervisningsemne og at GRUNDLOVSFESTEN yder en passende støtte • Forløbet bidrager til fællesskab og trivsel på skolen at afholde grundlovsfest 	<p>At grundlovsfester bliver en festlig og lærerig tradition på landets skolers årshjul</p> <p>At give børn lyst til demokratisk deltagelse og øge deres demokratiske selvtillid via gode oplevelser</p> <p>At øge børn og unges viden og kendskab til demokratiet, Grundloven og deres egne rettigheder som en effekt af et øget fokus på grundlovsdag</p> <p>At arbejde for en generel bevidsthed blandt befolkningen om vores fælles demokrati og samfund, og hvad det kræver af os alle sammen</p>

Rekruttering af skoler

Evalueringen er udarbejdet på baggrund af interviews og deltagerobservation på i alt syv skoler. I udvælgelsen af skolerne har vi særligt været opmærksom på følgende forhold:

- At der er repræsentation af store og små skoler samt forskellige klassetrin
- At der er repræsentation af forskellige skoletyper, herunder folkeskoler, privat- og friskoler
- At der er geografisk spredning. I praksis er der dog overtal af observationer i og omkring hovedstaden grundet tids- og ressourcemæssige årsager

Derudover har vi haft for øje, at der var en vis spredning i, hvordan skolerne organiserede og afholdt deres grundlovsfest.

GRUNDLOVSFESTEN har været behjælpelige med kontaktinformationer på en række potentielle deltager-skoler. Af dem har vi udvalgt og kontaktet otte, hvoraf syv har været villige til at indgå i analyseudvalget.

Indsamling af empiri

Vi har deltaget som observatør på fire af skolerne under selve fejringerne (herunder en hjemmeskoleforening). Som observatør har vi fulgt tovholderen og løbende talt med involverede elever og lærere i en uformel og løs ramme. Citater og observationer er noteret løbende, og senere skrevet rent. Vi skulle have besøgt en femte (Bogø Kostskole), men måtte melde afbud på grund af sygdom.

For de skoler, vi ikke har kunne besøge og for to af de besøgte skoler, har vi afholdt opfølgende interviews over telefon.

Til højre ses en oversigt over skolerne i undersøgelsen. I Bilag A er en mere udførlig beskrivelse af hver skoles aktiviteter og organisering af fejringen.

Vurdering af empiriens kvalitet

I praksis har vi som evaluator ikke lykkedes med at få lige så meget empiri fra børnene selv, som vi havde ønsket. Under fejringen var det svært at få længere samtaler med eleverne, og mange virkede generte eller tilbageholdende i forhold til at åbne op over for en fremmed evaluator. Bedre gik det til elevrådet på Korsager Skoles efterfølgende evaluering, som vi deltog i og bidrog til, hvor der var mere tid og ro til at vende oplevelserne med forløbet.

Analysen og konklusionerne i evalueringen er derfor først og fremmest baseret på observationer af festerne – herunder elevernes engagement – og på interviews med skolernes respektive tovholdere.

I en evaluering af projektet de kommende år bør evaluator således sikre nogle mere faste aftaler om deciderede elevinterviews for at få udbygget perspektiverne fra eleverne selv.

Skole og deltagere	Empiriindsamling
Korsager Skole , Husum 6.-8. klasse (i alt 12 klasser)	Deltagelsesobservation og efterfølgende evaluering med elevrådet og de ansvarlige lærere.
Skelgårdsskolen , Tårnby 5. Klasse (i alt 4 klasser)	Deltagelsesobservation og efterfølgende interview med tovholder.
Ravnholm Skole, Nærum afd. 5. og 6. klasse (i alt 4 klasser)	Deltagelsesobservation og efterfølgende skriftligt interview med tovholder.
Hjemmeskoleforeningen Stjerne , København Ca. 15 børn i alderen 4-8 år	Deltagelsesobservation
Friskolen i Lemming 0.-6. klasse (ca. 50 børn)	Telefoninterview med Sophie Rasmussen, forperson i bestyrelsen og tovholder på fejringen.
Bogø Kostskole Hele skolen (ca. 250 elever)	Telefoninterview med Nina Sønderkov Suensen, tovholder på fejringen.
Fredensborg Skole Afdeling Karlebo 0.-5. klasse (ét spor)	Telefoninterview med Tina Redemann Jensen, skoleleder i afd. Karlebo

2

4

2

2

Konklusioner og anbefalinger

Evalueringen i en maggiterning

I helt korte træk kan vores analyse af projektet og dets udfordringer i den nærmeste fremtid opsummeres således:

”

Grundlovsfesterne viser sig allerede nu at være en sjov og relevant idé, der vækker genklang ude på landets skoler – i hvert fald blandt lærere og ledere. Temaerne i Grundloven har potentiale til at få en endnu større plads på skoleskemaet – både hvad angår det trivselspædagogiske arbejde, det mere skolefaglige kendskab til vores demokrati, og også hvad angår den personlige udvikling af elevernes demokratiske selvtillid.

Vi vurderer, at den største udfordring de kommende år er at få forankret festerne på en måde, så de giver mening at gentage hvert år. Vi har ikke nogen enkelt løsning på det, men vores bedste bud vil være at arbejde for en opbakning blandt skolernes ledelse til at skabe en organisatorisk bæredygtig tradition, der ikke er afhængig af den samme ildsjæle år efter år.

Udvikling af relevante aktiviteter og undervisningsmateriale vil formodentlig være med til at understøtte det arbejde.

– Analyse & Tal

På de næste sider præsenteres fire hovedkonklusioner – hver især fulgt af mere eller mindre konkrete anbefalinger.

#1 Skolerne lykkes med at gøre grundlovsdag til en ekstraordinær og festlig begivenhed

Skolerne i undersøgelsen har benyttet muligheden for at lave noget ud over det sædvanlige, som eleverne syntes var sjovt. Et af de vigtige elementer til at gøre dagen til noget særligt er, at eleverne har mødtes på tværs af klassetrin og lavet lege og aktiviteter, de normalt ikke laver. Derudover har fejringerne budt på kage eller is, hvilket tydeligvis også vækker begejstring.

Nogle af tovholderne har ønsket at skabe en vis højtidelighed omkring dagen ved eksempelvis fællessang, at hejse Dannebrog, og at en anden end deres lærer holder en tale. Højtideligheden er ikke italesat i GRUNDLOVSFESTENS projektbeskrivelsen, og er således noget, skolerne selv tillægger deres fejring. De to skoler, som især lagde vægt at skabe nogle formelle rammer, var ikke blandt dem, vi observerede, så vi kan ikke sige meget om, hvordan det blev oplevet blandt eleverne. Det er dog vores klare opfattelse ud fra snakken med lærerne, at en højtidelighed i form af noget ceremonielt kan bidrage positivt til målet om at skabe en tradition, der skiller sig ud fra hverdagen, og samtidig også er meningsfuldt emnet taget i betragtning.

Undersøgelsen peger også på, at forløbet forud for fejringen har betydning for, hvor stort indtryk festen gør på eleverne. Kort sagt forekommer elever, der har beskæftiget sig med Grundloven på forskellig vis i skolen, mere begejstrede og fokuserede på at deltage i festlighederne end andre.

Anbefaling: Et forslag til de kommende år er at lægge endnu mere vægt på vigtigheden af, at skolerne gør noget særligt ud af deres fest, hvis den skal være ny god og meningsfuld tradition. Det gælder forløbet op til, hvor faglige og trivselsorienterede aktiviteter relevante (se konklusion #3). Og det gælder selve festen, hvor mere formelle eller rituelle aktiviteter kan styrke fornemmelsen af tradition som supplement til de festlige elementer.

#2 Der er ønsker om at engagere eleverne i planlægningen af festen, men det viser sig sværere at gennemføre i praksis

Det er først og fremmest tiden, der er en udfordring på skolerne. Forventningen er, at der bliver sat mere tid af til planlægning og elevinvolvering i takt med, at skolerne kan planlægge grundlovsfesten som en del af årshjulet. Men vurderingen er, at det stadig vil være svært at inkludere og koordinere input fra hele klassetrin, da skolerne i forvejen er presset på tiden, og mange har andre traditioner og fester, som kolliderer med grundlovsdag.

Det kan desuden være en udfordring at involvere flere klassetrin og store årgange. På Korsager og Skelgårdsskolen er der fire spor på hvert klassetrin. Derfor vil det kræve et stort koordineringsarbejde samt en stor pædagogisk indsats for at motivere eleverne, hvis de alle skal spille en organisatorisk rolle.

Når det er sagt, har skolerne i undersøgelsen alligevel fundet større eller mindre opgaver, eleverne har kunne varetage. Det kan være alt fra at hjælpe med at pynte op og bære stole til selv at holde taler eller undervise de øvrige elever om Grundloven. Kun på én af skolerne i undersøgelsen og i hjemmeskoleforeningen – hvor eleverne var meget små – var hele dagen planlagt og udført af lærerne uden involvering af eleverne. Ifølge tovholderen på skolen er det noget, de vil arbejde med at ændre til næste år.

Anbefaling: Tal med deltager-skolerne om, hvordan eleverne kan bidrage og engagere sig. Et forslag til de større skoler er at nøjes med at lade en mindre gruppe få ansvar for dele af fejringen. Det kan eksempelvis være elevrådet eller et særskilt grundlovsfestudvalg. Skolerne kan også fokusere på et bestemt klassetrin, som så afslutter deres undervisningsforløb med at bidrage til at holde en fest for resten af skolen. Omfanget af inddragelse kan tilpasses den tid, skolen eller klassen har, så eksempelvis ansvar for mindre beslutninger eller helt konkrete opgaver bliver uddelegeret til en udvalgt gruppe, hvis tiden er knap.

#3 Grundloven og demokratiforståelse kan få en større plads på skoleskemaet

Lærerne oplevede, at det var interessant og relevant at beskæftige sig med Grundloven i skolen – ingen af dem havde gjort det før. De fortalte, at de især arbejdede de historiske perspektiver i historie og samfundsfag, og en skole arbejdede med taleskrivning og – præsentation i dansk. Flere nævnte også, at de var glade for materialet på GRUNDLOVSFESTENS hjemmeside, og at de gerne ville have mere af samme skuffe – gerne målrettet forskellige alderstrin.

Det blev også tydeligt under besøgene, at demokrati og rettigheder også handler om trivsel, fællesskab og meget andet, der kan være vigtigt at tage op i klasserne. På den skole, hvor alle elever skulle skrive en tale, var det tydeligt, at demokratiske regler og rettigheder blev relevante i et klasseperspektiv såvel som i et samfundsperspektiv, og der er potentiale for at drage endnu flere paralleller mellem Grundloven og trivsel i klassen.

Generelt var det vores oplevelse på skolerne, at de kunne have gået mere i dybden med, hvad demokrati egentlig er for en størrelse. Det faglige fokus var primært rettet mod de historiske fakta omkring Grundloven. Det er muligt, at dette havde set anderledes ud, hvis vi havde observeret undervisning på flere udskolingsklasser, men på baggrund af det, vi så, kunne skolerne have benyttet forløbet til i højere grad at undervise om, hvordan det danske demokrati fungerer, og hvad deres rolle er i det som borger.

Anbefaling: For at nå projektets mål om at øge børns demokratiske selvtillid og lyst til at engagere sig, bør der bruges mere energi på at arbejde dybdegående med demokrati i relation til Grundloven. GRUNDLOVSFESTEN kan med fordel tilbyde idéer til flere aktiviteter målrettet forskellige niveauer, hvor eleverne eksempelvis skal danne sig en mening og træffe demokratiske beslutninger. Man kunne eventuelt lade sig inspirere af værktøjskassen, der er udviklet under navnet 'Demokrati Fitness', eller arbejde med konceptet 'Klassens Grundlov'.

#4 Grundlovsfester har potentiale for at skabe nye traditioner – eller føje til de eksisterende

Tovholderne i undersøgelsen giver alle udtryk for, at de gerne vil gentage forløbet til næste år. Blandt deltagerne i evalueringen ser det særligt ud til at danne grobund for etablering af en større og mere omfattende tradition på de to små skoler på hhv. Bogø og i Lemming. Begge steder er hele det lille lokalsamfund inviteret. På Bogø har de en tradition for grundlovsfejring, der er næsten lige så gammel som Grundloven selv, men det er et nyt og velkomment aspekt, at skolen får en mere aktiv og central rolle. I Lemming har de aldrig markeret Grundlovsdag, men ser det som en oplagt mulighed for at samle og engagere lokalsamfundet.

Det er nok ikke tilfældigt, at det er to landsbyskoler, hvor potentialet for en ny, samlende tradition i lokalsamfundet med udgangspunkt i skolen er tydeligst. For mange byskoler sandsynligvis ikke den samme naturlige tilknytning til et afgrænset lokalområde, og for de ofte større skoler er det i forvejen en stor opgave at skabe et arrangement på tværs af klasser og klassetrin.

På de skoler, der ikke med det samme har omfavnet grundlovsfesten som en ny fælles tradition, ser tovholderen ud til at have en stor betydning i forhold til at drive forløbet. På disse skoler er det således mere skrøbeligt at få konceptet til at blive en tilbagevendende tradition. Især hvis tovholderen er en lærer – modsat skolelederen – da projektet således vil være knyttet til vedkommendes skiftende klasse og afhængig af, at læreren har overskud til at løfte det hvert år.

Anbefaling: Undersøg og udnyt potentialet i at skabe lokalt forankrede traditioner i mindre landsbysamfund, hvor skolernes aktiviteter udgør eller kan udgøre centrum for begivenhederne.

Arbejd generelt for at sikre en forankring der, hvor de allerede har holdt fester, så traditionen ikke hviler for meget på enkelte ildsjæle. Her er det formodentlig en god idé at fremhæve konceptets styrker og potentialer over for skolernes ledelse.

3

3

3

3

Analyse

Analysens opbygning

Her følger analysen af det kvalitative data, vi har indsamlet blandt de syv skoler.

Hensigten er ikke at gengive alt, hvad lærere og elever har fortalt, eller hvad vi har oplevet under deltagerobservationerne. Derimod er meningen at fremhæve de vigtigste pointer i forhold til, hvorvidt og hvordan projektet kan udvikles fremadrettet.

Undervejs vil der derfor også være en række forslag til den fremtidige udvikling af projektet og idéer til, hvordan skolerne kan gribe deres fester an.

Analysen er bygget op omkring fire hovedtemaer, der har formet sig under empiriindsamlingen. Det gælder:

- **Grundlovsfesterne** – om indholdet i skolernes fejring, og hvordan grundlovsfesten med afsæt i en demokratifaglighed både kan være en festlig og en højtidelig begivenhed
- **Børnenes fest** – om elevernes engagement i planlægningen og udførelsen af festlighederne
- **En (ny) lokal tradition** – om grundlovsfestens egenskaber i forhold til at samle lokalsamfund om en ny tradition på en gammel mærkedag
- **Grundloven på skoleskemaet** – om at undervise i grundloven og om potentialet for at gå dybere og mere aktivitetsbaseret til værks

Grundlovsfesterne

Grundlovsfejringen behøver ikke at have én ensartet form. Blandt de syv skoler, vi har talt med og besøgt, varierede fejringerne en del. Det gælder fordelingen af henholdsvis fagligt og festligt indhold, elevernes deltagelse, inddragelse af familie og lokalsamfund samt de konkrete aktiviteter på dagen.

Overordnet set var der ikke nogle af fejringerne, der ikke levede op til at være en særlig dag for eleverne med Grundloven i centrum. Således kan evalueringen ikke pege på én konkret måde at holde Grundlovsfest på, der er bedre end andre. På de følgende sider vil vi dog diskutere nogle styrker og ulemper i forhold til at nå målsætningerne om at skabe festlig tradition.

Til højre er en beskrivelse af – og nogle refleksioner over – nogle af de konkrete aktiviteter, skolerne i undersøgelsen havde succes med under selve fejringen.

Derudover har skolerne benyttet sig af forskellige aktivitets- og undervisningsmuligheder forud for fejringen. Blandt andet har omkring 30.000 elever selv fået fingrene i en af de mini-grundlove, som er blevet trykt som del af projektet. Det lidt skøre bogformat vakte stor begejstring blandt eleverne (og lærere), ligesom 5. klasse på Skelgårdsskolen havde meget sjov med at besøge den lokale biblioteksudstilling, hvor der var lavet en Grundlov så høj som eleverne selv. Både de store og de små bøger var med til at gøre det hele lidt mindre støvet, som deres lærer fortalte.

Refleksioner omkring udbredte aktiviteter fra festerne

- Is og kage: Det lader til, at en sikker vej til børnenes hjerter går gennem maven. Flere af skolerne har således brugt pengene på kage eller is til stor glæde for eleverne. På Korsager Skole var elevrådets bidrag blandt andet at vælge og uddele kage til de øvrige elever. På Skelgårdsskolen sluttede de af med en tur til det lokale og prisbelønnede ismejeri, "Uganda is". Begge dele var i høj grad med til at markere dagen som en fejring.
- Taler: De fleste af skolerne har flettet en eller flere taler ind som en del af fejringen. I nogle var det lærere eller lederen, der stod for talen. Skolelederen på Fredensborgs Skole, Karlebo fremhævede, at det var vigtigt, at hun holdt talen. Det var med til at markere dagen som noget specielt, sammenlignet med hvis en af lærerne, som eleverne hører på til daglig, holdt tale. På Skelgårdsskolen arbejdede eleverne med hver sin tale. Herefter stemte de på de to bedste taler i hver klasse, som eleverne efterfølgende fremførte for de andre klasser.
- Kahoot-quiz: Et par af skolerne lavede en online quiz på elevernes telefoner. Quiz-formen er mere festlig og interaktiv end den almindelige papir-quiz, fordi man får svaret og stillingen efter hvert spørgsmål. Det var tydeligvis sjovt for dem at dyste mod hinanden klasserne imellem.
- Rollespil: Hjemmeskoleforeningen fik rollespillere til at komme og lave et rollespil, der indirekte omhandlede Grundloven. For større børn kunne man forstille sig et stort potentiale i denne tilgang, især hvis man formår at centrere det mere om Grundloven og faktiske samfund, samtidigt med at det er sjovt for eleverne.
- Fællessang og hejsning af Dannebrog: Fællessang indgik på de fleste af skolerne i undersøgelsen, og enkelte hejste også flaget i fællesskab. Det fungerede som et slags ritual, der kan have værdi i forhold til at skabe en tradition – ligesom vi synger og danser om juletræet til juleaften.

Fest eller faglighed

En af GRUNDLOVSFESTENS præmisser er, at det skal være en fest. Det skal bidrage til, at alle husker det som en god oplevelse, der adskiller sig fra den almindelige skoledag, og som de har lyst til at gentage.

De syv skoler i undersøgelsen var alle indforstået med denne præmis. Blandt andet gik det økonomiske bidrag først og fremmest til is eller kage, og flere steder pyntede de op til festen.

I enkelte tilfælde forsøgte skolerne at blande det festlige og det faglige ved at lave lege og spil, der var relateret til Grundlovsfesten. Dette var mest udtalt på Korsager Skole, hvor eleverne kunne deltage i omkring seks forskellige grundlovsinspirerede aktiviteter, såsom Grundlovs-matador, tip en 13'er om Grundloven og en enig-uenig-leg. Aktiviteterne var udarbejdet af lærerne og var – set udefra – både sjove og med et element af læring. Alligevel var deltagelsen relativt begrænset, og en stor del af eleverne nøjedes med at høre musik, spise kage og hygge sig sammen. På trods af, at aktiviteterne var meget flot planlagt og designet, så bidrog de ikke meget til hverken at gøre dagen mere festlig eller mere faglig.

På Korsager Skole tog elevrådet del i planlægningen af dagen, og under deres efterfølgende evaluering blev det også italesat, at de netop oplevede konceptet som en en smule uklart:

”Man vidste ikke, hvad der var hvad. Der var for meget. Det skulle være noget mere hygge. Altså, først lavede man noget om Grundloven, så gik man ud og lavede noget sjovt, og så gik man ind og lavede en Kahoot [quiz].”

– Eleverrådsrepræsentant, Korsager Skole.

For festerne fremover er det værd at overveje, om det er meningsfuldt at flette et fagligt aspekt ind i selve fejringen, når der samtidig er lagt op til kage og hyggesnak.

Andre skoler havde succes med en mere tydelig adskillelse mellem fest og faglighed. Et godt eksempel er Skelgårdsskolen, der har arbejdet fagligt med Grundloven og med taleskrivning frem til

grundlovsfejringen. På selve fejringen blev udvalgte taler fremført, der blev lavet en quiz om Grundloven, og hele forløbet blev sluttet af med en tur til det lokale ismejeri. Altså, et forløb med opskriften:

1. Fagligt forløb: Fagligt arbejde med Grundloven, taleskrivning, besøg på bibliotek mv.
2. Præsentation: Taler og test omkring det faglige udbytte
3. Fest: Leg og lækkerier

Dorte, som er lærer og tovholder på Skelgårdsskolen, fortæller:

”Det fungerede udmærket med opdelingen [af fest og faglighed]. Man kunne godt have lavet noget mere med quiz og den slags – det fungerede med Kahoot. Men ellers kan jeg godt lide, at man ikke kører med skjulte dagsordener. Så man laver det lidt opdelt. Det er også noget med at være tydelige over for børnene. At vi tager ned og køber is, fordi I fortjener det.”

På Fredensborg Skole i Karlebo havde skolelederen Tina også samme idé om opbygningen af forløbet:

”Jeg synes, at det faglige skal være op til dagen. Det skal ikke være på selve dagen. Det, der bærer den, er, at den er festlig. Så det synes jeg ikke, man skal blande sammen.”

Som vi vil vende tilbage til, så kan sammenblandingen af det faglige og det festlige skyldes manglende tid til at nå begge dele, hvilket blandt andet var tilfælde på Korsager Skole.

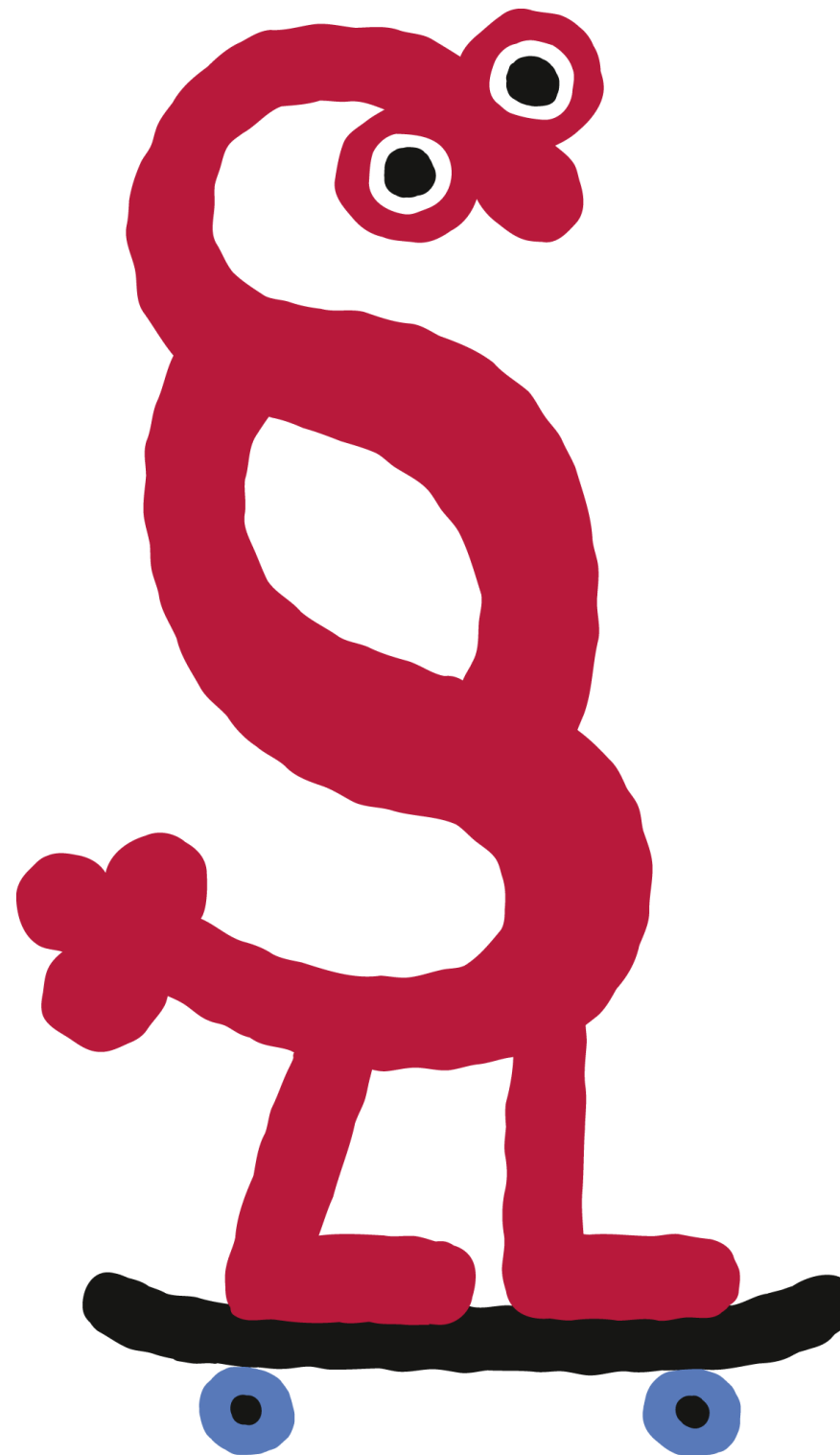
Det formelle giver indtryk

Det festlige element behøver ikke betyde, at der kun er plads til leg og lækkerier. Flere af de deltagende skoler giver udtryk for, at de også ønsker at gøre grundlovsfejringen til en formel tradition. Det er jo, som skolelederen på Fredensborg Skole i Karlebo udtrykker det, *”en markering af hele vores demokratiske samfund – det skal ikke bare være en fødselsdagsfest”*. Med andre ord, så må festen gerne bære præg af, at vi fejrer noget af det mest værdifulde, vi har som demokratisk samfund.

Noget af det, der gav fejringen en mere formel karakter i Karlebo, var ifølge lederen, at de samledes om flagstangen og sang i fællesskab. Dertil var det også noget særligt, at det var skolelederen selv, der holdt en tale frem for en af lærerne, som eleverne er mere vant til at lytte på.

Et par af de andre tovholderne nævnte, at de af samme grund gerne ville have haft en politiker eller en anden kendt person til at komme og holde en tale – men uden held. Og det er ifølge tovholderen på Lemming Friskole heller ikke sikkert, at det ville have fungeret med en taler udefra. Sidste år havde de besøg af en politiker, men oplevede, at talen ikke var særligt vedkommende for børnene. Derfor holdt tovholderen, der også er bestyrelsesformand, selv en tale. Her fortalte hun om skolens faglige forløb, og om hvorfor det er vigtigt at markere og værne om Grundloven.

Samtidig blev beboerne i lokalområdet inviteret til at deltage i fejringen, hvilket derved også understregede, at grundlovsdag er noget særligt, og at Grundloven er noget, der kan samle et lille lokalsamfund som det, der er i Lemming. Vi vender tilbage til den del senere i analysen.

Børnenes fest

Fra GRUNDLOVSFESTENS side er der et ønske om, at det i høj grad er eleverne, der bidrager til organiseringen rundt om festen. Det skyldes en forventning om, at elevernes engagement og begejstring for grundlovsfejringen er større, hvis de selv har kunne få lov til at træffe beslutninger og involvere sig. Samtidig ligger der en demokratisk pointe i, at alle har medbestemmelse i forhold til planlægningen.

Skolerne, der indgår i evalueringen, delte i vid udstrækning dette ønske, men det viste sig svært af udføre i praksis.

Et spørgsmål om tid – og højtid

Nogle af tovholderne forklarede, at de ønskede først at afprøve konceptet, inden de uddelegerer mere ansvar til eleverne. For andre tovholdere var det centrale, at de ikke havde tid.

Skoleskemaet er i forvejen relativt tæt pakket, og på nogle skoler ligger grundlovsdag op ad sommerfester, teaterstykker og andre traditioner. Dertil er det også ved denne tid, at de ældste går til prøver og eksamener. Flere nævner dog, at de forventer, at det bliver lettere til næste år, når nu de har dette års erfaring og kan planlægge forløbet allerede ved skoleårets begyndelse. På den måde kan det være en fordel for GRUNDLOVSFESTEN, at de – hvis muligt – allerede markedsfører konceptet over for skolerne den foregående sommer.

“Vi har besluttet, at vi næste år vil lave noget indflyvning til dagen og lade børnene selv skrive grundlovstaler. Men vi skulle lige finde ud af det,” fortæller Tina, som er skoleleder på Fredensborg Skole i Karlebo.

Samtidigt er det vigtigt for Tina, at det ikke bliver helt overtaget af børnene:

“Noget af det formelle forsvinder, hvis børnene skal engageres for meget. Det var vigtigt for os, at det var formelt, for det er jo en nationaldag. Det, der giver mening for vores skole, er, at vi gør mere ved indflyvningen til grundlovsdag. Og der kan de være mere aktive i forhold til, hvad der er vigtigt for dem selv i Grundloven. Og så hjælper de jo til med at bære ting og den slags.”

Med andre ord handler det for dem om at finde en balancegang, hvor børnene på den ene side er engageret, men at de samtidigt kan holde fast i at gøre dagen til noget højtideligt.

Udfordringen med at finde tid til at involvere eleverne er særligt stor på de større skoler. Samtidigt øger koordineringsarbejdet for lærerne, hvis flere klassetrin skal bidrage med hver sine idéer og ønsker.

Klare rammer for ansvar

Et andet aspekt omkring involvering af eleverne er, at det ofte ikke er noget, de er vant til at gøre på skolerne. En tovholder fortæller, at det således gav anledning til nogle helt urealistiske idéer om, hvad der kunne lade sig gøre til deres fest, da eleverne blev inviteret med til at finde på festaktiviteter. En anden siger, at det bidrager til at gøre planlægningen endnu mere tidskrævende, hvis eleverne skal inddrages mere.

Nogle skoler er lykkedes med at inddrage eleverne alligevel ved at afgrænse planlægningen til en mindre, udvalgt gruppe. På Korsager Skole var det elevrådet, der stod for at bruge det økonomiske bidrag, dele kage ud og lave en præsentation om Grundloven. Det var en god

og engagerende oplevelse, og de sagde alle under evalueringen, at de gerne vil arrangere grundlovsfest til næste år. I særdeleshed de to piger, som til introduktionen af festen havde til opgave at fortælle de øvrige elever fra 6.-8. klasse om Grundloven. *"Jeg følte mig stor. Det var fedt"*, sagde den ene til evalueringen.

På Bogø Kostskole lykkedes det i vidt omfang at lade eleverne tage ansvar for grundlovsforløbet inden for nogle rammer, der var fastsat af lærerne. Her var det 8. klasse, der fik til opgave at oplyse resten af eleverne på skolen om Grundloven. Det gjorde de gennem forskellige quizzes og lege, der passede til alderstrinnet. På selve dagen holdt 8. klasser også en grundlovstale. Nina, som er lærer og tovholder på Bogø Kostskole, fortæller:

"Jeg tror de syntes det var fedt. Især det med at turde stå frem over for de ældre. Mange af mine kollegaer sagde, at de var overraskede hvor selvstændige det var. De styrede folk igennem som værter. Det var en fed oplevelse."

Det, der således ser ud til at give pote i forhold til inddragelse af eleverne, er når tovholderne skaber nogle afgrænsede ansvarsområder, der står mål elevernes kompetencer og den tid, der er sat af til det. Om det så er at dele kage ud til festen eller at tilrettelægge undervisningsaktiviteter for de øvrige klassetrin er afgørende – begge dele bidrog til at gøre det til en god oplevelse og mindeværdig oplevelse for eleverne.

På Ravnholm Skole havde de meget begrænset elevinvolvering – hvis nogen – men de forventer at det bliver anderledes, hvis festen gentages næste år. Tovholderen Pernille foreslår, at de laver et udvalg for grundlovsfesten. De har gode erfaringer med at uddelegere ansvar til eleverne på den måde – for eksempel har de oprettet et miljøudvalg, der tager sig af blomster og planter på skolens grund.

På den måde adresserer hun også den tidligere nævnte problematik, nemlig at det kan være svært at inddrage mange elever. På næste side er der nogle bud på, hvordan elevinddragelsen kan blive mere forankret i en gruppe af elever – herunder Pernille fra Ravnholms bud.

Tre bud på at forankre inddragelse af elever

#1

Et fast **klassetrin** står hver år for at afholde grundlovsfest. Det giver noget af se frem til for eleverne, hvis de eksempelvis ved, at når de kommer i 8. klasse skal de arrangere en fest for skolen som afslutning på et forløb om Grundloven og demokrati.

Det kræver dog en del koordinering på skoler med flere spor.

#2

Et **grundlovsudvalg** hvis opgave det er at organisere årets grundlovsfest. Udvalgets engagement kan også udvides til at arbejde med skolens eller klassens grundlov.

Fordelen er, at det kan gøres på store skoler uden koordinering mellem mange klasser.

Ulempen er, at et forudgående undervisningsforløb så også skal gå på tværs.

#3

Elevrådet kan også få ansvar for grundlovsfejringen. Det skaber også noget konkret indhold til elevrådsarbejdet, og måske kan det også fungere som et trækplaster i forhold til at få flere engagereret i elevrådet.

Ligesom med et grundlovsudvalg er ulempen, at det så ikke er knyttet til en klasse, der kan arbejde fagligt med Grundloven forud for festen.

En (ny) lokal tradition

Tovholderne virker alle sammen glade for konceptet, og vil som udgangspunkt gerne gentage det næste år. Spørgsmålet er, om det giver anledning til en ny tradition på skolerne, eller om det er båret af de enkeltpersoner, som i år havde overskud til at bruge ekstra tid på en markering af grundlovsdag. Bogø og Lemming er to eksempler på, at grundlovsfesterne er eller kan blive en fast tradition med de respektive skoler i centrum.

Bogø: Nyt liv til en gammel tradition

På Bogø, en lille ø syd for Sjælland, har de siden 1800-tallet haft en tradition for at markere grundlovsdag med et vognoptog gennem øen samt musik, mad og drikke. Det er således på ingen måde nyt at fejre Grundloven der.

Det nye er imidlertid, at skolen nu får en aktiv rolle på dagen. Og det er blevet taget godt imod på øen. Grundlovsforeningen på Bogø har spurgt, om skolen vil gøre det til en tradition, at eleverne laver taler, pynter op og gør dagen endnu mere festlig. Det samme ønsker skolen selv. Tovholderen Nina fortæller:

”Så det er en forventning fra skolen, at det bliver en tradition. Skolen fylder jo meget på sådan en lille ø, så vi gør, hvad vi kan for at fylde på en positiv måde.”

Lemming: En kærvkommen mulighed til fællesskab

Lemming har de aldrig markeret grundlovsdag. Tovholderen Sophie, der selv er vokset op i den lille midtjyske landsby, ser det som en kærvkommen lejlighed til at binde lokalområdet sammen:

Der er et potentiale i at samle lokalsamfundet. Vi har en kulturforening og en idrætsforening, som også var med. Og så har vi en borgerforening, som vi arbejder sammen med. Det er det der med at nedbryde siloerne, så man ikke kun kommer i sin egen forening. Det kan på den måde være med til at udvikle området, så det ikke kun er til jul, man mødes. Og så har friskolen noget mere vi kan invitere folk ind til.

Der er altså potentiale for, at en grundlovsfest kan blive en måde at samle de små lokalsamfund med skolerne i centrum.

”

Vi har været rigtig glade for, at GRUNDLOVSFESTEN rykkede i os. Der er aldrig nogen, der har fejret grundlovsdag herude før. Det der med at lave demokrati, som ikke handler om at drikke øl, det gør vi ikke så meget herude. Eller at fejre noget, der ikke handler om tro eller overtro.

- Sophie, tovholder og bestyrelsesformand på Friskolen i Lemming

Fra ildsjæle til forankret tradition

Konceptet med en årlig grundlovsfest ser ud til at være mere skrøbeligt de steder, hvor der enten ikke allerede eksisterer en tradition eller hvor en sådan tradition ikke bliver forankret i lokalsamfundet eller i skolen. Det vil naturligvis tage tid at etablere en egentlig tradition fra bunden.

Foreløbigt ser det ud til, at dedikerede lærere eller ledere på skolen er væsentlige – hvis ikke afgørende – for, at der bliver afholdt en grundlovsfest. På Skelgårdsskolen havde de et spændende forløb med undervisning i Grundloven og taleskrivning op til Grundlovsdag, men som tovholder Dorte Madsen fortæller, så har det også været hårdt at drive forløbet for de fire 5. klasser:

“Jeg havde rigeligt at se til. Og det snakkede vi også om – at det kræver, at alle er i stand til at løfte i teamet. Hvis jeg skal lave det igen, så skal alle byde aktivt ind. Ellers vil jeg bare lave det i min egen klasse.”

Selvom de andre klasselærere hjalp til undervejs, så var det primært tovholderen, der havde teten med at sikre, at forløbet og festen blev en succes. Det er derfor ikke sikkert, at der vil blive en grundlovsfest på Skelgårdsskolen næste år. For tovholderen er nemlig stoppet som klasselærer i 5. klasse og har i stedet fået en ny 1. klasse. Hun vil således ikke længere have nogle klasser på mellemtrinnet, som hun kan arrangere grundlovsfest med. I tilfælde af, at der bliver afholdt grundlovsfest på Skelgårdsskolen næste år, vil det derfor enten være i en 1. klasse eller med nogle nye lærere, der kunne tænke sig at være tovholder.

Det samme er tilfældet på Ravnholm Skole i Nærum. Her er tovholderen Pernille ikke længere ansat efter sommerferien, hvorfor det kræver, at andre tager over. Det er ikke utænkeligt, mener Pernille, men det havde naturligvis været lettere, hvis hun selv havde kunne gentage succesen:

“De to lærere, som jeg planlagde det med, og min nærmeste leder var begejstrede for arrangementet, så derfor håber jeg da, at de ønsker at forsætte med det og gøre det til en tradition fremadrettet.”

For GRUNDLOVSFESTEN ser der således ud til at være en opgave i at understøtte en overgang fra ildsjæle til en fast forankret begivenhed, hvis grundlovsfesterne skal etableres som en fast tradition.

Grundloven på skoleskemaet

Det har været nyt for de fleste af undersøgelsesdeltagerne at arbejde med Grundloven i skolen. De synes dog, at det er et meningsfuldt tema, der blandt andet passer godt til undervisning i historie, dansk og samfundsfag.

I den forbindelse har de været glade for materialet, der har været tilgængeligt på grundlovsfesten.dk. Nogle nævner, at de godt kunne ønske sig endnu flere idéer til aktiviteter og lege på de forskellige alderstrin.

Erfaringerne på de forskellige skoler peger desuden på, at Grundloven kan danne ramme for undervisning på alle alderstrin – også de mindste.

“Jeg tænker, at de små godt kan forstå, at det handler om dem. At piger har fået lov til at gå i skole og stemme, og at det ikke altid har været sådan. Det kunne de godt forstå. Og det hjalp jo, at de alle sammen kender den nye konge. Så det var i børnehøjde, og jeg synes faktisk, det gav mening for de små også. Og stå og lytte og spørge ind til den der bog.”

– Tina Redemann Jensen, Fredensborg Skole afd. Karlebo

I princippet kunne skolerne godt holde en grundlovsfest uden et forudgående fagligt forløb. Det er dog vores vurdering, at der netop er en synergieffekt ved, at festen også er en markering af afslutningen på et større eller mindre undervisningsforløb. For det første kan det bidrage til, at eleverne faktisk husker det, de har lært. For det andet

kan det se ud til, at engagementet i festen bliver større, når der går et arbejde forud.

På Korsager Skole havde nogle omstændigheder gjort, at de ikke havde lige så meget tid til forberedelse af dagen, som de havde ønsket. Derfor var det kun 6. klasserne, der havde nået at arbejde indgående med Grundloven forud for fejringen. Det var sandsynligvis grunden til, at 6. klasserne fremstod væsentligt mere engagerede og interesserede i de faglige aktiviteter og lege end eleverne på de øvrige klassetrin, der forekom mere uforstående overfor baggrunden for arrangementet.

En af de ældre elever svarede henkastet til spørgsmålet om, hvad hun syntes om festen: *“Det er vel fint nok. Meget rart at lave noget andet end det, vi plejer.”*

Arbejde med taler

For flere af skolerne har elevtaler eller –oplæg været en del af forløbet og fejringen.

På Skelgårdsskolen indgik det som en central del af det faglige forløb op til fejringen, at eleverne hver især skulle skrive en tale og fremføre den for hinanden. De havde indledningsvist lært, hvordan man kunne rammesætte en tale og hvilke greb og perspektiver, man kunne bruge i sådan en grundlovstale.

Det var bemærkelsesværdigt, hvor personlige og samtidigt fagligt relevante og aktuelle deres taler var. Arbejdet med talerne fremstod således både som en tilgang med stort fagligt udbytte, og som noget, der fik eleverne til at reflektere over den måde, de behandler hinanden i klassen. Samtidigt var det tydeligvis en stor oplevelse for de otte udvalgte talere at stå foran de andre klasser og fremføre den tale, de selv havde skrevet.

Dertil kom, at 5. klasserne på Skelgårdsskolen for år tilbage har lavet deres egen "Klassens Grundlov" – en form for adfærdskodeks i klassen. Med forløbet omkring grundlovsfesten viste det sig pludselig relevant at trække denne frem og diskutere indholdet. Her fik de talt om, hvorfor de har den, og hvorvidt den nu også bliver brugt. Som tovholderen pointerede efterfølgende, så kunne de har gjort den endnu mere relevant ved også at trække flere paralleller mellem den og den danske Grundlov.

Klassens grundlov

Der er noget jeg har tænkt over længe, hvorfor har vi endelig en 5.d klassens grundlov? Der står så mange fornuftige ting som for fx at vi skal have bedre sammenhold og bakke hinanden op, men det klarer vi ikke så godt. Folk bliver uvenner, hvilket er fint nok, vi kan ikke altid være bedste venner, men når det udvikler sig til noget større som slåskamp eller man siger nogle meget sårende ting til hinanden, bliver vi nød til at blive bedre til at stoppe dem uden at man selv bliver blandet ind i det. Alle har prøvet at føle sig ensom eller alene og det skal der gøres noget ved. INGEN fortjener at være ked af det eller få et NEJ hvis man spørger om man må være med.

Jeg siger ikke at vi skal afskaffe klassens grundlov men vi skal blive bedre til at bruge den fordi der er meget højere forventninger til os i sjette klasse og vi kan ikke engang leve op til forventningerne der er til os i femte.

Danmarks riges grundlov

Jeg har også tænkt over hvorfor vi har en grundlov i Danmark? og det har jeg fået nogle svar på og de svar vil jeg dele med jer. I Danmark har vi en grundlov der siger at vi har forskellige ting såsom ytringsfrihed og demokrati. Demokrati vil sige, at når man fylder 18 år, kan man stemme på hvem man vil have skal styre landet.

Børn har også ret til gratis skole selvom man ikke altid synes at det er fedt at stå tidligt op og man måske synes at skolen er kedelig men tænk hvis du ikke havde startet i skolen, havde du ikke mødt dine venner.

Min yndlings lov er § 77 ytringsfrihed fordi man skal ikke gå og være bange for ikke at sige sin mening fordi alles mening er lige vigtig.

Det var alt jeg ville sige tak fordi i lyttede

□

Mindre fakta, mere demokrati og fællesskab

Observationerne på skolerne gav indtryk af, at det faglige forløb især har kredset om de basale fakta omkring tilblivelsen og udformningen af Grundloven. Det er dog vores vurdering, at man med fordel kan prioritere flere undervisningsaktiviteter med udgangspunkt i selve *formålet* med Grundloven – nemlig et rettighedsbaseret demokrati. Det kunne for eksempel være ved at lære om forskellige styreformer og magtrelationer. Det kunne også være øvelser og aktiviteter omkring for eksempel debatkultur, aktivisme eller kompromissøgning på tværs af uenigheder.

Som elevtalerne på Skelgårdsskolen tydeliggjorde, så er der desuden et stort potentiale for at arbejde med trivsel og fællesskab i klassen. Samtidigt relaterer de nære udfordringer i klasseværelset sig til nogle af de rettigheder, der er nedfældet i Grundloven.

Et forslag kunne også være at arbejde med at udvikle en "Klassens Grundlov". Her skal eleverne tage stilling til og beslutte – på demokratisk vis – nogle regler eller retningslinjer for deres klasse.

Det vil være synd, hvis forløbet omkring grundlovsfesten drukner i historiske fakta og paratviden, selvom det naturligvis også har sin relevans. Hvis grundloven skal appellere til elever og lærere som noget meningsfuldt at fejre hvert år, så er det vores opfattelse, at det er mindst lige så vigtigt – måske endda vigtigere – at forstå Grundlovens aktuelle relevans i dag end den historiske kontekst, den blev til i.

4

4

4

4

**Bilag: Skolernes
organisering og
fejring**

Datagrundlaget – 7 skoler

Skole og deltagere	Organisering	Fejring	Interview
Korsager Skole, Husum 6.-8. klasse (i alt 12 klasser)	To lærere stod i spidsen for at arrangere grundlovsdag sammen med udskolingens elevråd. Elevrådet stod primært for at vælge, hvad pengene skulle bruges til – det blev kage, som de selv delte ud på dagen. Lærerne stod for resten, herunder udvikling af aktiviteter til festen.	To elever fra elevrådet holdt et indledende foredrag om Grundloven. Derefter var der kage og aktiviteter relateret til Grundloven, som eleverne frit kunne deltage i. Eftermiddagen sluttede med en Kahoot-quiz. Forud for dagen havde enkelte klasser haft undervisning om Grundloven i historietimerne.	Observation og løbende snakke med elever og lærere under fejringen. Efterfølgende evaluering med elevrådet og de ansvarlige lærere.
Skelgårdsskolen, Tårnby 5. Klasse (i alt 4 klasser)	Dagen var hovedsageligt arrangeret af en enkelt lærer. I ugerne op til havde alle klasserne arbejdet med Grundloven, herunder med at skrive hver sin tale.	De første par timer gik med at færdiggøre og fremlægge taler for hinanden i klasserne. Her udvalgte de to, der efterfølgende præsenterede for de øvrige klasser. Efter frokost var der som afslutning en tur til det lokale ismejeri.	Observation og løbende snakke med elever og lærere under fejringen. Efterfølgende interview med den ansvarlige lærer.
Ravnholm Skole, Nærum afd. 5. og 6. klasse (i alt 4 klasser)	Dagen var planlagt af en klasselærer i en 5. klasse med opbakning fra de øvrige lærere. Eleverne var ikke inddraget i planlægningen.	Fejringen startede i deres sal med en tale fra en lærer og fællessang. Herefter var der tid i klasserne til quiz og repetition af undervisning om Grundloven. Til sidst var der et poste-løb, hvor eleverne i grupper skulle konkurrere i tovtrækning, stafet og den slags.	Observation og løbende snakke med elever og lærere under fejringen. Efterfølgende skriftligt interview med den ansvarlige lærer.

Datagrundlaget – 7 skoler (fortsat)

Skole og deltagere	Organisering	Fejring	Interview
Hjemmeskoleforeningerne Stjernerne, København Ca. 15 børn i alderen 4-8 år	Forældrene var ansvarlige for at organisere dagen. Forud for dagen havde flere af familierne talt og læst om Grundloven og grundlovsdag.	Da flere af børnene er meget optagede af rollespil, brugte de pengene fra GRUNDLOVSFESTEN til at få Rollespilsfabrikken til at komme ud til en spejderhytte og afholde rollespilslege og et rollespil, der havde paralleller til Grundloven.	Observation og løbende snakke med børn og voksne undervejs.
Friskolen i Lemming 0.-6. klasse (ca. 50 børn)	Det er som udgangspunkt forældrene på skolen, der står for arrangementer, der går ud over den almindelige skoledag. Derudover kører forældrene skolen en dag om året i maj, hvor lærerne har pædagogisk dag. I år besluttede forældrene at bruge dagen på at lære om Grundloven og forberede en grundlovsfest, som forældrene og børnene stod for at afholde.	De pyntede op i deres sal, og forpersonen for forældrerådet holdt en grundlovstale. Lokalområdet og familierne til eleverne var inviteret til kaffe og kage. De sang og spillede musik fra en playliste med sange, der kunne relateres til Grundloven, som eleverne var med til at lave. De lejede også en batch-maskine og lavede batches billeder fra grafikpakken.	Telefoninterview med Sophie Rasmussen, forperson i bestyrelsen og tovholder på fejringen.
Bogø Kostskole Hele skolen (ca. 250 elever)	En lærer satte rammerne, men det var i høj grad hendes 8. klasser, der besluttede, hvad der skulle ske, og for at implementere det. Det indebar at de tog rundt på skolens øvrige klasser og lavede forskellige vidensaktiviteter, tilpasser de forskellige klassetrin.	Bogø har en lang tradition for at fejre grundlovsdag med et optog gennem øen. Det nye i år var, at skolen deltog på cykel med balloner og flag, og to elever holdt tale.	Telefoninterview med Nina Sønderkov Suensen, tovholder på fejringen.
Fredensborg Skole Afdeling Karlebo 0.-5. klasse (ét spor)	Lærerne stod for at organisere og planlægge festen.	De fejrede dagen som en festival med gammeldags lege, ansigtsmaling, sang, is og en grundlovstale fra skolelederen.	Telefoninterview med Tina Redemann Jensen, skoleleder i afd. Karlebo

Analyse & Tal

Analyse & Tal er et kooperativt analysebureau med kontorer i København, Aarhus og Oslo. Vi tæller dét, der er svært, og kombinerer klassiske metoder med nye digitale.

Analyse & Tal har eksisteret siden 2014 og tæller i dag 30 medarbejdere. Vi er sociologer, statistikere, økonomer, programmører, kommunikatører og designere, og vi arbejder tværfagligt med vores projekter, blandt andet indenfor desinformation, online had og aktivisme, bæredygtighed og evalueringer af alt fra sociale indsatser til demokratiudvikling.

Analyse & Tals drøm er at skabe et mere demokratisk og lige samfund. Derfor har vi valgt at organisere os som et medarbejderejet kooperativ. Vi er stolte af at investere vores overskud i udviklingen af nye metoder, projekter og i demokratiseringen af vores samfund som helhed.

For mere information om evalueringen, kontakt Malte Moll Wingender, tlf. 40543264, e-mail: malte@ogtal.dk

